

Inrikesministeriet
Gränsbevakningsavdelningen
rajavartiolaitos@raja.fi

Hänvisning
Dnr 2012/4026/00/2012

Kontaktperson
Sören Silverström

Ärende
**BEGÄRAN OM UTLÅTANDE GÄLLANDE
UTKAST TILL PROPOSITION MED FÖRSLAG
TILL LAGAR OM ÄNDRING AV
GRÄNSBEVAKNINGSLAGEN OCH AV VISSA
LAGAR SOM HAR SAMBAND MED DEN**

Begäran om utlåtande

Inrikesministeriet ber om ett utlåtande gällande utkast till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av gränsbevakningslagen och av vissa lagar som har samband med den. Det föreslås att gränsbevakningslagen, lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning, lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet, sjöräddningslagen, lagen om nödcentralsverksamhet, polislagen som ska träda i kraft 2014, tullagen, utlänningslagen, lagen om verkställighet av böter och vägtrafiklagen ändras.

Syftet med propositionen är bland annat att precisera gränsbevakningsmännens behörigheter vad beträffar användningen av maktmedel, kroppsvisitation, skydds- och säkerhetskontroller samt brottsbekämpning.

Landskapsregeringen konstaterar att begäran om utlåtande ursprungligen sänts i mars 2013 men att den svenskspråkiga språkversionen sänts i slutet av oktober 2013.

Behörighet och lagstiftning gällande gränsbevakning i landskapet

I utkastet till proposition konstateras att gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland bestäms enligt gränsbevakningslagen, självstyrelselagen för Åland (FFS 1144/1991) samt överenskommelseförordningen om gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland (FFS 420/2004). Landskapet har varit demilitariserat ända sedan 1856. Till gränsbevakningsväsendet hör på Åland gränsövervakningsuppgifter samt, vid sidan av Tullen, landskapets

tulluppgifter. Dessutom svarar gränsbevakningsväsendet för landskapets sjöräddning och utför handräckningsuppdrag på begäran av Ålands polismyndighet.

I 18 § 6 punkten i självstyrelselagen för Åland föreskrivs det att landskapet Åland har lagstiftningsbehörighet i fråga om allmän ordning och säkerhet, med de undantag som anges i självstyrelselagens 27 § 27, 34 och 35 punkt, samt brand- och räddningsväsendet. I 18 § 12 punkten föreskrivs det att landskapet Åland har lagstiftningsbehörighet i fråga om hälso- och sjukvård, med de undantag som anges i självstyrelselagens 27 § 24, 29 och 30 punkt. Enligt 18 § 16 punkten har landskapet lagstiftningsbehörighet bland annat i fråga om jakt och enligt 21 punkten bland annat vägtrafik.

I utkastet till proposition konstateras att gränsbevakningsväsendets befogenhet att sköta uppgifter för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet på Åland baserar sig endast på överenskommelseförordningen. Det anges att förslagen i utkastet till proposition om en gränsbevakningsmans befogenheter när det gäller uppgifter för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet inte gäller inom landskapet. Inte heller andra förslag som gäller sådana rättsområden som enligt självstyrelselagen hör till landskapets lagstiftningsbehörighet, såsom vägtrafiklagstiftningen, den prehospitala akutsjukvården eller jaktlagstiftningen, gäller Åland.

Landskapsregeringens utlåtande

Landskapsregeringen konstaterar att den rikslagstiftning som föreslås berör rättsområden inom rikets och landskapets behörighet. I enlighet med behörighetsfördelningen i självstyrelselagen kommer de bestämmelser som faller inom landskapets behörighet inte att gälla i landskapet.

I tidigare utlåtanden från Ålands landskapsregering om förslag till lagstiftning om gränsbevakningen har tagits fasta på att gränsbevakningsväsendet utför arbetsuppgifter av militär karaktär (t.ex. utlåtande 24.1.2005, K10/04/1/23 och 20.8.2013, ÅLR 2013/5871). Mot denna bakgrund noterar landskapsregeringen att det föreslås att i gränsbevakningslagen ska tas in bestämmelser om handräckning av gränsbevakningsväsendet till polisen som omfattar militära maktmedel i samband med brott som begås i terroristiskt syfte på havsområdet.

Landskapsregeringen konstaterar att ordningsmaktens verksamhet för tryggnad av statens säkerhet utgör en riksangelägenhet enligt 27 § 34 punkt självstyrelselagen. Enligt detaljmotiveringen omfattar begreppet bland annat lagstiftning om bekämpning av terrorism (RP 73/1990, s. 77). Allmän ordning och säkerhet ankommer däremot på landskapet enligt 18 § 6 punkt självstyrelselagen. I utkastet ingår emellertid inte någon utredning om hur dessa bestämmelser om handräckning av gränsbevakningsväsendet till polisen som omfattar militära maktmedel i samband med brott som begås i terroristiskt syfte på havsområdet i praktiken förhåller sig till Ålands demilitariserade och neutraliserade status.

Landskapsregeringen noterar även att t.ex. riksdagens utrikesutskott har understrukt att ”det måste vara behörigen klarlagt hur Ålands

särställning ska beaktas i olika slag av framtida icke-militära krissituationer - som oljekatastrofer och terroristangrepp - och hur gränsbevakningen har ordnats med tanke på militära krissituationer” (UtUU 5/2009 rd). Landskapsregeringen anser därför att det i den fortsatta beredningen ska klargöras att Ålands demilitariserade och neutraliserade status respekteras. Detta bör även framgå av lagtexten eller motiveringen till denna.

Landskapsregeringen vill även informera om att Ålands landskapsregering den 21 november 2013 antagit en policy för Ålands demilitarisering och neutralisering (M nr 1/2013-2014). Denna innehåller även ställningstaganden som rör gränsbevakningen och bifogas detta utlåtande. Landskapsregeringen förbehåller sig rätten att återkomma med kommentarer i ärendet om anledning till detta konstateras i ett senare skede, t.ex. i samband med behandlingen i riksdagen.

Minister

Wille Valve

Chefsjurist

Sören Silverström